

JOSEP Mª MASSONS

LA SAGA DELS LLAURADÓ
(Dos segles i mig i nou generacions de cirurgians)

IV Congrés d'Història de la Medicina Catalana
Poblet, 7-9 de juny de 1985
Actes, Volum III

La primera generació

Aquesta història comença amb Salvador Llauredó i Altarriba que fa de cirurgià a Rocafort de Queralt i el dia 17 de gener de 1.749 compra "Tota aquella casa situada dins esta vila i en la Plassa nova de aquella per lo preu de vuitanta lliuras" (1). Sabem que havia nascut a l'Espuga de Francolí i que el seus pares es dien Ramon i Paufa. El que no sabem es si aquest Ramon era o no cirurgià. En el dubte, ens abstenim d'atorgar-li l'honor d'iniciar la saga.

També sabem que es va casar amb Teresa Jardí, que va enviduar i que en 1.769 es tornà a casar amb Maria Aguader. (1)

ignorem la data del seu naixement i la de la seva mort, pero podem fundadament sospitar que va tenir una llarga vida perquè el 5 d'abril de 1.791 -als 42 anys d'haver comprat la casa de la Plaça Nova- assistia als capítols matrimonials d'un seu nét. (1)

Segona generació. Els Llauredó i Jardí

Del primer matrimoni, Salvador va tenir quatre fills: Miquel, Raimon, Salvador i Joan Baptista.

Tots seguiren la carrera del pare. Tots es dedicaren a la Cirurgia.

El primer -Miquel- està registrat al llibre de Protomedicat i allí figura que era natural de Rocafort de Queralt i que li fou atorgat Privilegi de cirurgià el dia 15 de juliol de 1.758 (2), un moment en que un gran nombre de cirurgians s'apressaren a obtenir, mitjançant un senzill examen, el permís per a poder exercir la cirurgia d'aquells temps, temerosos de que quan comencés a funcionar el "Real Colegio de Cirugia de Barcelona" les coses esdevindrien molt més difícils i complicades.

Efectivament, a partir de 1.764 qui volia exercir la cirurgia tenia les tres següents opcions:

1ª) Presentar-se a l'Escola amb els estudis de Batxiller de Filosofia -que era la preparació exigida per a entrar a la Universitat- i cursar sis anys i aprovar uns exàmens de revàlida per sortir-ne Cirujano latino.

2ª) Presentar-se amb uns coneixements elementals -en els que no hi entrava el llatí- i als cinc anys aprovar la revàlida de Cirujano romancista.

3ª) Cursar sois tres anys i aprovar un examen per obtenir el títol més humil. El de Sangrador.

El segon dels Llauredó Jardí -Raimon- obtingué del "Real Colegio" el títol de Sangrador. En el llibre de registre (3), però, hi figura la frase "sin estudios en el Colegio".

Què volia dir això? Per ventura, Pere Virgili no s'havia cansat

de dir que el cirurgià necessitava tenir uns coneixements que tan sols l'Escola podia comunicar? Perquè aquesta era l'única manera d'acabar amb els cirurgians empírics i ignorants.

Al poc temps d'obrir-se l'Escola, Virgili posà en marxa la seva política. Respecte els drets adquirits pels qui tenien un Privilegi de Protomedicat però, ni un títol més sense haver estudiat al "Colegio".

A tal efecte, un delegat a la capital de cada "Corregimiento"¹⁰⁸, examinava "els papers" dels cirurgians a fi de revalidar els correctes i denunciar als que no entenien.

Aquesta tasca -que no tenia res d'agradable- es veia facilitada perquè els que tenien un títol denunciaven als que no en tenien, que era una manera legal d'eliminar un competidor. Però d'altra banda, prohibir l'exercici d'un cirurgià -que moltes vegades era l'únic en un llogaret- era pràcticament impossible perquè les autoritats locals el protegien.

Es clar que la llei era taxativa. El cirurgià sense títol no tenia més remei que matricular-se al Col·legi i cursar tres anys si volia exercir en un poble de menys de 300 habitants o cinc anys si en tenia més.

Virgili s'adonà ben aviat que la llei era impracticable. Com es podia obligar un pare de família que vivia pobrement a passar 3 o 5 anys a Barcelona estudiant? Què tindria cura d'aquella família?

I encara que no existia cap impediment econòmic no és concebible que homes de 40 i 50 anys cursin al costat de minyons de 16 a 20 anys.

I d'altra banda hi havia la clientela. La pagesia que arrencava de la seva migrada economia uns rals cada any per a pagar una modesta iguala, ¿com s'ells podia privar d'algú del qui ja estaven contents? Perquè, Virgili tampoc disposava -com va passar més endavant- d'un planter de cirurgians preparats per anar cobrint vacants als pobles. I per comble, els cirurgians que sortien de l'Escola conscients del que sabien i del que els hi havia costat, eren més cars, no es conformaven amb més migrades iguales, quasi bé sempre pagades amb productes de la terra.

Ràpidament, Virgili, va canviar de tàctica. La política es l'art del possible. Quan en 1.764 Virgili se'n ha d'anar a viure a Madrid encomana al seu gendre -Roland- que feia de director i a Francesc Puig -que era el Secretari- l'acompliment d'una nova tècnica.

Des de la Granja de San Ildefonso on era acompanyant la Cort, en carta dirigida a Puig, el 22 de setembre de 1.764, renuncia obligar els cirurgians establerts a estudiar al Col·legi i li mana que es limiti a examinar-los per bé que no oblidí de "ejercitarlos privadamente para que excusemos la reprobación en cuanto alcancen la instrucción" (4). És a dir, es tractava d'impartir-los-hi unes quantes classes; el que ara en diem un reciclatge i enviarlos cap a casa amb un títol a la butxaca.

Però àdhuc amb aquesta mesura tan generosa i tan realista alhora, es presentaven dificultats.

De vegades els cirurgians diuen que no els hi va bé el desplaçar-se a Barcelona; que ho faran d'aquí quatre mesos quan haurà acabat la collita i hauran cobrat la iguala. I Puig diu al Delegat de Lleida: "Dilate hasta la Virgen de Agosto, la suspensión de los cirujanos sin título, si los pueblos han de salir perjudicados" (4). I a Francesc Boix -el Delegat a Tortosa- li escriu: "pueden venir a examinarse..."

* La divisió de Catalunya en Vegueries que datava de l'Edat Mitjana, fou substituïda pels "Corregimientos" quines cap.¹⁰⁸ -apart les actuals quatre províncies- eren Manresa, Vic, Talarn, Cervera i Tortosa.

sin pasar el curso de estudios, con tal que lleven papeles de limpieza de sangre, certificado de las Justicias de haber curado y asistido a todos y que (los del pueblo) le quieren más que a ningún otro / que no puede ser de otro modo" (4).

Doncs bé, els cirurgians que quedaven legalitzats d'aquesta manera eren els que en els llibres figuraven com "sin estudios en el Colegio".

Hi ha indicis racionals que fan pensar que aquest títol atorgat "sin estudios en el Colegio" a Raimon Llauradó fou obligat per les circumstàncies.

En efecte, en la correspondència de Francesc Puig surt un tal Raimon Llaurador que exerceix a Cabra del Camp sense títol. El 26 d'octubre de 1763, Puig a instàncies d'un altre cirurgià d'aquella localitat que en deia Joan Mestre, mana al Batlle que investigui si Llaurador té o no té títol i si no en té que li tanqui l'establiment. (4) Segurament aquest -en aquell temps, Ramon i Raimon s'usaven indistintament- era el que tres anys després legalitzà la seva situació.

Ja en possessió del títol de sangrador Raimon s'establí a les Borges Blanques on bastants anys més tard va tenir dificultats. El 14 de novembre de 1781, un cirurgià romancista de Borges -Juan Azevedo- el denuncia perquè Raimon Llauradó exerceix, "en vilipendio de las Reales Ordenanzas, perquè es només Sangrador i el poble passa de 300 habitants." (4)

En aquest cas, el Real Colegio es posà del costat de Llauradó, perquè quan s'hi establí no arribava als 300 veïns. D'altra banda, Llaurador va dir que estava disposat a sotmetre-se a una nova revàlida de romancista, cosa que no consta arribés a fer. (5)

El 30 d'octubre de 1771 un altre germà -Salvador- es revalida de cirurgià romancista (6). També en aquest cas se li tingueren consideracions perquè ingressà a l'Escola el primer de setembre de 1769; de manera que cursà en dos anys una carrera que en tenia cinc. *

Per cert que per haver presentat el seu germà Raimon els "papeles de limpieza" l'eximia de fer-ho ell, perquè al Col·legi ja li constava que ni els seus pares ni els seus quatre avis "tenian mala raza de moros o de judios, ni habian sido penitenciados por el Santo Oficio". De manera que el seu expedient hi ha una nota que diu: "Estan sus papeles con los de su hermano en el pliego de los que no han cursado en el Colegio".

El quart germà es deia Joan Baptista. El seu títol de Sangrador porta data del 13 d'octubre de 1781 i una nota que diu: "Por orden del Presidente dada en (la Granja de) San Ildefonso el 12 de Septiembre de 1781." (7)

Aquesta nota necessita un aclariment: En aquell temps feia 20 anys que funcionava el Col·legi de Cirurgia de manera que tothom havia tingut temps per a regularitzar la seva situació i era inconcebible l'existència de cirurgians exercint sense títol. Doncs bé, n'hi havia. I les causes eren clares.

* És possible una altra explicació. Que Salvador tingués el títol de Sangrador en quin cas havien d'afegir dos anys als tres que ja tenia aprovats per completar els cinc de romancista.

Els cirurgians tenfen fadrins, es a dir, gent pràctica sense títol que feien tota mena d'intervencions, legalment, sempre que fos en presència i sota la responsabilitat del mestre o patró.

I era freqüent que un cirurgià tingués al seu costat un fill o un gendre d'aprenent o de fadrí, el qual anava ajornant l'anada a Barcelona a graduar-se. I a mida que anaven passant anys la cosa es feia cada vegada més difícil: deixar dona i fills i abandonar la feina que cada vegada era més gran perquè cada vegada al pare o al sogre li tremolava més la mà i els clients per afeitar-se o per sangrar-se preferien l'ajudant... fins que venia allò que havia de venir: la mort o una greu incapacitat.

Prohibir l'exercici a aquella persona era condemnar a la fam a tota una família i incordiar tot un poble que ja havia acceptat a aquell pràctic. Les ordenances de 1764 no prevenien certament aquests casos, però el sentit comú -com tantes vegades- va subsanar la Llei, facilitant l'examen d'aquell cirurgià en dificultats. El Col·legi, davant d'aquelles situacions, indicava que no entrava en les seves atribucions examinar persones que no haguessin cursat els anys de reglament però que si el President del Col·legi -que era el Primer Cirurgià del Rei i que per tant en trobava sempre a Madrid o a l'Escorial o a la Granja- ho autoritzava...

La raó de perquè Llauradó va haver de demanar aquell permís, la trobem en una carta del Baró de Rocafort defensant-lo de les denúncies de Pascual Vila d'exercir a Rocafort sense títol (4). El Baró de Rocafort que es prenia seriosament la defensa dels seus "vassalls", argumentava que Joan Baptista Llauradó era un fadrí d'un cirurgià titulat que es deia Josep Briansó (8).

Curiosament, Joan Baptista, el més petit dels quatre, es quedà a la casa del pare seguint el negoci familiar.

El 18 d'abril de 1805 demana se li extengui un nou títol perquè l'original li havia estat robat i venut a un intrús que es deia Fuster.(9)

La tercera generació. Els Llauradó i Duch.

Foren tres germans. Un -l'Antoni- es quedà a Rocafort, on havia nascut. Era fill de Joan Baptista i es rebé de romancista de dos exàmens al Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona el 22 de novembre de 1788 (10).

Es el primer membre de la família que cursa regularment estudis, ja que va matricular-se el 28 de setembre de 1784. Com en el cas del seu oncle Salvador i en el del seu pare, a l'expedient hi ha una nota que diu: "están los demás papeles con los de su padre y tíos."

El seu germà, Salvador, es matriculà el 25 d'octubre de 1793 i de seguida s'incorporà en qualitat de Practicant a l'Exèrcit que feu la guerra a la convenció francesa. "Partió a campaña luego de matricularse" diu l'expedient (11). Sabem que va tornar d'aquella guerra l'any 1795 i que després de graduar-se no sabem si de sangrador o de romancista, es dedicà a la pràctica civil.

El tercer germà, Joan Baptista va establir-se a Capafons.

L'Antoni Llauradó es va casar amb una filla de Pere Joan Solà, metge de Constantí però que, sis mesos a l'any, alternava amb el Dr. Pere Pallejà al servei de l'Hospital de Tarragona. La seva filla era Maria Paula Solà i Casas. Les capitulacions matrimonials -que solien ferse la vigília del casament- tenen data de 5 d'abril de 1791 (1).

O sigui que l'Antoni i la Maria Paula es varen casar tres anys després d'acabar la carrera; cosa molt natural.

D'aquest matrimoni, sabem de dos fills: Antoni i Salvador.

La quarta generació: els Llauradó i Solà.

El major -Antoni- es graduà de romancista al Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona els dies 11 i 12 de juny de 1817. (12)

I el més petit -Salvador- de Sangrador l'any 1832 (13).

L'Antoni, que va continuar a Rocafort el negoci familiar, es va casar amb Bàrbara Sicart (nascuda l'any 1818) (1).

La cinquena generació

Està representada per Antoni Llauradó i Sicart, natural de Rocafort i graduat de Sangrador el 17 de març de 1843 (14) en el moment en que enmig de gravíssims disturbis polítics moria el Col·legi de Cirurgia i venia al món l'actual Facultat de Medicina de Barcelona.

Es va casar amb Antònia Minguella, segurament al poc temps de graduar-se, perquè el fill que havia de continuar la saga -Antoni- nasqué el 4 de març de 1844. (1)

La sisena generació

Els Llauradó que varen donar un notable pas endavant en el seu estatus social en casar l'hereu amb la filla del metge Solà, pujaren un altre esglaió en graduar-se Antoni Llauradó i Minguella de Llicenciat en Medicina i Cirurgia.

Sabem que abonà els drets del títol de "médico-cirujano" el 30 d'abril de 1866 (1) i que va exercir -segurament, de manera accidental- al Pla de Cabra l'any 1869. Amb tota seguretat, doncs, fou el metge de la família del meu avi matern, Josep Espiugas i Pujol que era d'una casa d'un ramader benestant coneguda per Cal Perot i que com cabaler que era estudià Medicina de 1868 a 1870.

Pero l'exercici al medi rural no va durar gaire; atret per la gran ciutat s'establí a Sants on va morir d'hidatidosi el 8 de juny de 1907 (1).

La setena generació

Francesc Llauradó i Clavé va néixer a Sants al setembre de 1881 i es va llicenciar en Medicina i Cirurgia a Barcelona l'any 1905 (1).

Es casà amb Consol Tomàs i Andreu que -roda el món i torna al Born- era de Rocafort de Queralt. Exercí -com el seu pare- a la barriada de Sants, on el nom Llauradó era -i ho segueix essent encara- una institució.

Va morir el 2 de gener de 1.952.

La vuitena generació.

La formen els dos germans Antoni i Francesc Llaüradó i Tomàs, aquest darrer dedicat a la Pediatria.

L'Antoni va néixer a Sants el 16 de juny de 1.909. Es va llicenciar a la nostra Facultat de Medicina el 24 de juny de 1932.

L'amistat que el seu pare i el Dr. Manuel Corachan es professaven feu que en llicenciar-se entrés a treballar al seu Servei de Cirurgia de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Abans, però, durant la carrera, freqüentà com alumne intern la Càtedra de Patologia mèdica del Prof. Francesc Ferrer Solervicens.

Casà amb Mercé Oller i Corominas de Santa Coloma de Farners.

Durant 45 anys -amb l'obligat parèntesi de la guerra civil en que va dirigir un equip quirúrgic- repartí el seu temps entre l'Hospital de Santa Creu i Sant Pau i la seva clínica particular que portava el seu nom. Entre 1.966 i 1.970 fou Cap de Servei de Cirurgia C. de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

En l'actualitat està retirat i és membre numerari de la Reial Acadèmia de Medicina.

Novena i -per ara- darrera generació.

Dos germans bessons, Antoni i Josep Maria, nascuts a Barcelona el 6 de juliol de 1.942. El primer és toco-ginecòleg i el segon segueix la especialitat del pare: la cirurgia digestiva.

FONTS DOCUMENTALS

Totes les cites següents procedeixen o bé de l'arxiu de la Universitat de Cervera que es troba a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona o dels documents privats del Dr. Antoni Llaüradó.

La primera xifra correspon al llibre i la segona al foli.

- 1.- Arxiu Llaüradó
- 2.- 91-18D
- 3.- 134-52
- 4.- Caixa 302 i Mas 763
- 5.- Caixa 308
- 6.- 134-190 i 166-431
- 7.- 170-321
- 8.- Caixa 301
- 9.- 123-105 i 123-106
- 10.- 134-761 i 170-510
- 11.- 171-457
- 12.- 139-206 D i 177-130
- 13.- 185-118 i
- 14.- 152-16 i 189-131